

Trafikavdelningen

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2014-09-15
Version

Diarienummer
TN 2014-0472

Infosäk. klass
K1 (Öppen)

Handläggare
Sara Catoni
08-686 1937
Sara.catoni@sll.se

Trafiknämnden
2014-09-23, info punkt 43

Utredning rörande egendomsbevakning

Bakgrund

SL-egendom utsätts årligen för klotter och annan skadegörelse som genererar otrivsel, säkerhetsrisker och kostnader (107 mkr år 2013). SL:s verksamhet omfattar därför att vidta åtgärder för att motverka att egendom som SL äger eller förvaltar inte utsätts för skadegörelse eller förstörs. Detta sker bland annat genom upphandlade väktartjänster från Commuter Security Group AB (CSG). Det har under våren 2014 rapporterats och skrivits om att CSG ska ha använt otillåtna metoder i samband med utförande av sitt väktaruppdrag för SL.

Utifrån dessa uppgifter genomför såväl Länsstyrelsen som Datainspektionen egna utredningar. Parallellt med de nu pågående myndighetsutredningarna har jag låtit genomföra en egen utredning rörande SL:s uppdragsförhållande med CSG. Denna utredning har genomförts av Mannheimer Swartling Advokatbyrå. Rapporten bilägges.

Anders Lindström
Förvaltningschef

Sara Catoni
Trafikdirektör

Rapport till Storstockholms Lokaltrafik (SL)

SL:s avtalsförhållande och förvaltningsansvar gentemot CSG i uppdraget avseende egendomsbevakning

Stockholm den 11 september 2014

Innehållsförteckning

1.	Bakgrund och utredningens syfte.....	3
2.	Metod, omfattning och antaganden.....	4
3.	CSG:s uppdrag för SL.....	5
4.	Uppgifter om otillåtna arbetsmetoder	14
5.	Länsstyrelsens utredning 2011-2014.....	20
6.	Datainspektionens utredningar.....	21
7.	CSG:s utredning	22
8.	Analys	24
9.	Sammanfattande konklusioner.....	32

1. Bakgrund och utredningens syfte

Trafikförvaltningen i Stockholm, genom Storstockholms Lokaltrafik (nedan gemensamt benämnda ”SL”) ansvarar för kollektivtrafiken i Stockholms län. SL:s verksamhet omfattar även att vidta åtgärder för att motverka att egendom som SL äger eller förvaltar inte utsätts för skadegörelse eller förstörs. Detta sker bland annat genom väktare. I likhet med en omfattande del av SL:s övriga verksamhet utför SL inte självt (dvs. genom egen personal) väktartjänster utan har handlat upp denna funktion på marknaden i konkurrens. Det bolag som på uppdrag av SL utför sådana väktartjänster är Commuter Security Group AB (”CSG”). CSG:s uppdrag utförs på basis av ett uppdragsavtal mellan parterna (”Uppdragsavtalet”).

Det har under våren 2014 rapporterats och skrivits om att CSG ska ha använt otillåtna metoder i samband med utförande av sitt väktaruppdrag för SL. Uppgifterna har förekommit i media och även i boken ”Grip till varje pris” som publicerades i maj 2014.¹ Liknande uppgifter har förekommit tidigare.²

CSG påstås bland annat ha:

- brustit i att iaktta uniformskravet vid utförande av sitt uppdrag,
- vidtagit åtgärder som är att jämföra med polisiärt spaningsarbete (civil spaning/kartläggning),
- vidtagit åtgärder som är att bedöma som s.k. brottsprovokation, och
- brustit i att arbeta förebyggande i sitt väktaruppdrag.

CSG är för närvarande under utredning av Länsstyrelsen, som är tillsynsmyndighet för väktarverksamhet, med anledning av de förekommande påståendena om otillåtna väktarmetoder.

Därutöver har det förekommit uppgifter att CSG skulle föra personregister i strid med gällande personuppgiftslagstiftning. I anledning av dessa uppgifter är CSG för närvarande även under utredning av Datainspektionen, som är tillsynsmyndighet avseende frågor om personuppgiftshantering.

Med anledning av rapporteringen om CSG:s väktarmetoder har SL under sommaren 2014 beslutat att parallellt med de nu pågående myndighetsutredningarna initiera en egen utredning rörande uppdragsförhållandet med CSG och har uppdragit åt Mannheimer Swartling Advokatbyrå att bistå SL med utredningen.

¹ Se bland annat http://www.svd.se/kultur/datainspektionen-ska-utreda-registrering-av-graffitimalare_3657596.svd och Guwallius, Kolbjörn, Grip till varje pris – Falkarna, CSG och de rättsvidriga väktarmetoderna 1996-2014, Verbal förlag, Stockholm, maj 2014.

² Rapportering om tveksamma väktarmetoder förekom i SvD redan 2011 och föranledde Länsstyrelsen respektive Datainspektionen att initiera en granskning av CSG. Se vidare avsnitt 4 och 5 nedan.

Syftet med denna utredning är att granska SL:s roll och ansvar såsom beställare och avtalspart till CSG och inkluderar frågor om vad som är sanktionerat under Uppdragsavtalet mot bakgrund av uppgifterna om otillåtna väktarmetoder i CSG:s utförande av egendomsbevakning och hur SL har fullgjort sin förvaltning, kontroll och uppföljning av avtalet med CSG.

SL har inte funnit anledning att förekomma de utredningar som bedrivs av Länsstyrelsen respektive Datainspektionen och som uteslutande fokuserar på CSG. Det är därför inte utredningens syfte att utreda frågor som det åligger de nämnda tillsynsmyndigheterna (Länsstyrelsen och Datainspektionen) eller polis och åklagare (vid misstanke om brott) att utreda. I den mån rapporten direkt eller indirekt berör sådana frågor är det utifrån utgångspunkten att analysera SL:s förvaltning av Uppdragsavtalet.

Denna utredning har utförts under en begränsad tidsperiod och har, i samråd med SL, avgränsats till att omfatta endast de frågor och det underlag som redovisas i denna rapport. Mot bakgrund av detta kan ytterligare utredningar vara nödvändiga för att få en fördjupad och mer detaljerad kunskap om aktuella förhållanden.

2. Metod, omfattning och antaganden

Granskningen är som utgångspunkt baserad på Uppdragsavtalet, dokumentation från den upphandling som föregick ingående av Uppdragsavtalet och sådan dokumentation som tillkommit inom ramen för uppdragets utförande, som i samtliga fall gjorts tillgänglig för oss av SL och som beskrivs i [Bilaga 1](#). Utöver granskningen av skriftligt material har intervjuer genomförts med ett begränsat antal anställda personer hos SL enligt vad som anges i Bilaga 1.

Informationen i dokumentationen tillsammans med den information som vi fått under intervjuer, enligt vad som anges i Bilaga 1 benämns fortsättningsvis ”**Materialet**”. Vid genomförandet av utredningen har vi utgått från att Materialet är korrekt och fullständigt för ändamålet med vår granskning och att någon för granskningen väsentlig information som SL förfogar över inte har utelämnats eller undanhållits.

Granskningen är uteslutande baserad på Materialet och sådan annan information som vi självständigt insamlat från internet eller andra källor och bedömt relevant för granskningen.³ Om inte annat uttryckligen framgår av rapporten innebär hänvisningar i rapporten till att vi har ”informerats”, att en uppgift har ”bekräftats” eller ”förklarats” eller liknande uttryck, en hänvisning till information som vi har fått under genomförda intervjuer.

I den mån rapporten hänvisar till information som finns tillgänglig via internet, i media eller andra externa källor bör det noteras att sådan information kan vara baserad på rykten som kan vara sanna eller osanna. Det har inte varit möjligt, eller heller syftet med

³ Sådan information inkluderar nyhetsartiklar och Guwallius bok ”Grip till varje pris”.

utredningen, att uppnå oberoende bekräftelse av uppgifter från de olika externa källorna inom utredningen.

Granskningen har utförts genom att undersöka förekommande information och faktauppgifter för att klarlägga, identifiera och analysera signaler om brister i SL:s hantering inom Uppdragsavtalet kopplat till CSG:s utförande av väktartjänster för egendomsbevakning. Sådana signaler kan vara relaterade till konkreta iakttagelser – en specifik händelse eller åtgärd – men även generella aspekter som indikerar ett mönster och systembrister.

Efter dessa inledande avsnitt 1 och 2 är rapporten uppdelad i två delar. Den första delen omfattar avsnitten 3 – 7 och behandlar den förekommande informationen. Den andra delen omfattar avsnittet 8 som innehåller vår analys. I det tredje avsnittet – CSG:s uppdrag för SL – beskrivs CSG:s uppdrag för SL. I det fjärde avsnittet – Uppgifter om otillåtna metoder – redogörs för vissa av de uppgifter som förekommit om otillåtna arbetsmetoder. I det femte avsnittet – Länsstyrelsens utredning – redogörs kortfattat för Länsstyrelsens utredning mot CSG. I det sjätte avsnittet – Datainspektionens utredningar – behandlas Datainspektionens utredningar mot CSG 2011 och 2014 mycket översiktligt. I det sjunde avsnittet – CSG:s utredning – behandlas CSG:s egen utredning som begärts av SL med anledning av uppgifterna om otillåtna arbetsmetoder. Slutligen, i rapportens andra del, återfinns vår bedömning av situationen i det åttonde avsnittet – Analys – och sammanfattande konklusioner i avsnitt 9.

Del 1 – Genomgång av förekommande information

3. CSG:s uppdrag för SL

3.1 Bakgrund

CSG har varit SL:s kontrakterade leverantör av väktartjänster för egendomsbevakning i ungefär tio år efter att ha tilldelats uppdrag för SL genom upphandlingar 2005 och senast 2011. Det nuvarande Uppdragsavtalet ingicks i mars 2012 med en avtalstid som löper från och med den 1 april 2012 till den 31 mars 2015, dock med en möjlig förlängning med först ett år och sedan ytterligare två år (dvs. som längst till och med 31 mars 2018) om SL inte säger upp avtalet senast sex månader före respektive upphörandedatum.

Det nuvarande avtalet föregicks av en upphandlingsprocess som initierades genom publicering av ett förfrågningsunderlag i november 2011. Förfrågningsunderlaget inkluderade ett avtalsförslag avseende egendomsbevakning av SL:s infrastruktur och anläggningar. Avtalet omfattar dels serviceväktare, dels egendomsväktare enligt vad som närmare redogörs för i avsnitt 3.2 och följande avsnitt.

CSG var en av flera anbudsgivare i upphandlingen och hänvisade till sitt då pågående uppdrag för SL som ett av flera referensprojekt avseende egendomsbevakning ("Anbudet") med SL:s trygghetsansvarige som referensperson. SL:s trygghetsansvarige

var på grund av personliga omständigheter jävig och därför inte delaktig i upphandlingens anbudsfas.⁴

CSG vann upphandlingen och tilldelades Uppdragsavtalet genom beslut om tilldelning den 16 december 2011, vilket innebar att CSG därmed fortsatte att vara leverantör av väktartjänster till SL. Beslutet överklagades av en annan anbudsgivare men stod fast efter en överprövning i domstol. Avtalet, som alltså alltjämt gäller, undertecknades sedermera den 26 mars 2012.⁵

3.2 Allmänt om Uppdragsavtalet

Avtalet omfattar utförande av serviceväktartjänster och egendomsbevakning. Såvitt gäller egendomsbevakningen anges i avtalets inledningsbestämmelser att syftet är att förhindra skadegörelse,⁶ stölder, intrång och sabotage på SL:s infrastruktur och anläggningar.⁷ Avtalet består av ett huvuddokument med tillhörande två bilagor samt, genom hänvisning från huvuddokumentet, även det förfrågningsunderlag som föregick avtalet liksom CSG:s anbud i upphandlingen. Avtalets huvuddokument innehåller övergripande avtalsformalia angående t.ex. avtalstid och vissa formella krav för uppdraget samt juridiska standardklausuler. Bilagorna utgörs av dels en prisbilaga med detaljerad reglering om ersättning, dels en kravspecifikation med närmare reglering av väktartjänsterna.

Inom SL är det arbetsgruppen Trygghetsservice, som leds av SL:s trygghetsansvarige, som ansvarar för förvaltningen av Uppdragsavtalet och avtalsrelationen med CSG. Trygghetsservice ingår i SL:s organisation som en del i sektion Produktionservice.

3.3 Närmare om väktaruppdragets innehåll

3.3.1 Avtalade väktarresurser

De väktarresurser som avtalet omfattar är serviceväktare och egendomsväktare. CSG ska därutöver kunna tillhandahålla tilläggsresurser med kort varsel om SL begär det genom tilläggsbeställning. Bevakning ska erbjudas både till fots och med bil. I viss utsträckning ska även hund medföras. Uppdraget inkluderar både synlig och dold bevakning.⁸

⁴ Vi har blivit informerade om att SL:s trygghetsansvarige vid tidpunkten för upphandlingen hade en relation med en CSG-anställd och var därför inte med i det slutliga kravställningsarbetet och anbudshanteringen eller utvärderingen, utan var endast delaktig i förstudien.

⁵ Samtidigt ingick ett tilläggsavtal med vissa justeringar i anledning av den förskjutning i tid som överprövningen medförde.

⁶ Se Uppdragsavtalet (huvuddokumentet) punkt 1.5. Där anges även att skadegörelse till största delen består av klotter.

⁷ Den egendom som omfattas är teknikfastigheter, spårområden, stationer, hållplatser, uppställningsplatser, depåer och fordon inom Lidingöbanan, Nockebybanan, pendeltågstrafiken, Roslagsbanan, Saltsjöbanan, Spårväg City, tunnelbanetrafiken och tvärbanan.

⁸ Anbudet, Bilaga 6 – Leverantörens strategi för uppdraget, s. 3.

Nedan redogörs närmare för det uppdrag som serviceväktare respektive egendomsväktare utför, följt av en redogörelse för vad som avses med synlig respektive dold bevakning inom ramen för CSG:s uppdrag.

3.3.2 Serviceväktare

Med serviceväktare avses väktare vars huvudsakliga uppgift är att kontinuerligt rondera SL:s infrastruktur och kontrollera tillträdesskyddet för depåer, uppställningsplatser och staket utmed spårsträckor som ligger ovan jord. Väktarna ska ha en kontinuerlig kontakt med de entreprenörer som bedriver arbete i de SL-anläggningar som bevakas.

Konstaterade brister, såsom olåsta dörrar eller uppklippta stängsel, ska meddelas enligt etablerade rutiner. Serviceväktare ska vara bilburna och bilarna ska vara märkta så att det tydligt framgår att de är i bevakningstjänst för SL. Serviceväktare arbetar normalt ensamma och endast med synlig bevakning.⁹ Serviceväktaruppdraget är en traditionell utförandebeställning från SL till skillnad från egendomsväktarna vars uppdrag är funktionsstyrt.¹⁰

3.3.3 Egendomsväktare

Med egendomsväktare avses väktare vars huvudsakliga uppgift är att förhindra, motverka och förebygga klotter, annan skadegörelse och stölder inom SL:s anläggningar, infrastruktur och spårfordon, i enlighet med CSG:s strategi för uppdraget.¹¹ När det gäller syfte och mål med egendomsbevakningen används olika uttryck och beskrivningar i Materialet, vilket berörs nedan.¹²

Enligt avtalet ska strategier och arbetssätt för egendomsväktare alltid vara godkända av SL. Strategier och arbetssätt är i allmänhet beskrivna på en övergripande nivå, i linje med avtalets ambition att ge CSG utrymme att i högre grad än vad som gäller för serviceväktare kunna utforma uppdraget inom avtalets ramar.

CSG har upprättat en instruktion för egendomsväktare som mycket kort redogör för gällande arbetsmetoder.¹³ Bland annat anges att egendomsväktare i regel ska arbeta med fasta bevakningspunkter i syfte att motverka och minska klotter och skadegörelse på SL objekt och anläggningar. Det anges därvid att instruktionen ska betraktas som ett ramverk och att avvikelser kan komma att ske till exempel i form av direktiv från Trygghetscentralen (SL), CSG:s informationsgrupp, skiftesledare (arbetsledare inom CSG) och CSG:s gruppleddare.¹⁴ I instruktionen anges att många av de grupperingar som angriper SL:s egendom är mycket välorganiserade och att egendomsväktarna därför uppmanas att i alla lägen uppträda på ett sådant sätt att arbetsmetoder inte i onödan röjs.

⁹ Förfrågningsunderlag daterat 3 november 2011 (SL-2011-04508), s. 6. Se vidare avsnitt 3.4.3 nedan.

¹⁰ Se vidare avsnitt 3.4.1 nedan.

¹¹ Se avsnitt 3.4.2 nedan.

¹² Se avsnitt 8.1.5 nedan.

¹³ CSG:s instruktion för egendomsväktare, daterad 7 juni 2012.

¹⁴ CSG:s instruktion för egendomsväktare, daterad 7 juni 2012, s. 1.

Enligt förfrågningsunderlaget, som föregick ingåendet av Uppdragsavtalet, ingår i uppdraget för egendomsbevakning även informationsinhämtning och kartläggning av de grupper och individer som angriper SL:s egendom.¹⁵ Enligt SL innebär detta inte registrering och kartläggning av enskilda personer utan en mer övergripande informationsinsamling för att kartlägga strukturer och mönster. CSG ska därvid ha en särskild informationsgrupp som är bemannad av CSG-personal och som ska identifiera särskilt utsatta SL-objekt bland annat med hjälp av statistik från SL:s skadedatabas. Informationsgruppen ska även i övrigt hålla SL och sin egen organisation uppdaterade om inträffade och kommande händelser och förväntad utveckling genom att t.ex. aktivt söka efter, inhämta och analysera information från relevanta källor, såsom sociala medier.

Som en del av informationsinhämtningen och kartläggningen ingår även att väktare ska skriva dagrapporter där ingripanden och även iakttagelser som gjorts under en arbetsdag ska redovisas. Den sammanställda informationen kan sedan ligga till grund för hur väktarresurser ska allokeras inom egendomsuppdraget. Enligt CSG:s skriftliga instruktioner till informationsgruppen är det en förutsättning för informationsgruppens funktion att personalen är väl insatt i graffiti-kulturen och därför noga följer dess utveckling.¹⁶ Informationsgruppen kan även vid behov inhämta information genom platsbesök i SL:s anläggningar och vid evenemang utanför SL:s anläggningar för att bedöma behovet av allokering av väktarresurser till specifika platser inom SL:s bevakningsområde. Informationsgruppen ska rapportera skadegörelse till SL och sammanställa befintlig statistik över skadegörelse på SL:s egendom. Statistiken ska bland annat redogöra för var och när en skadegörelse har ägt rum.

3.4 Avtalsenliga arbetsmetoder

3.4.1 Introduktion – avtalet som funktionsavtal

Uppdragsavtalet är såvitt avser egendomsuppdraget utformat som ett s.k. funktionsavtal, vilket innebär att uppdraget – egendomsväktarna – är målstyrt snarare än detaljstyrt. En uttalad målsättning med egendomsbevakningen är att begränsa skadegörelse och stölder. Funktionsavtalet innebär att det ingår i leverantörens uppdrag att utforma uppdraget i syfte att inom avtalets ramar uppnå målsättningarna med avtalet. Till skillnad från ett detaljstyrt avtal som tydligt kravställer en beställning ger ett funktionsavtal leverantören större utrymme för egna bedömningar med korresponderande ökat ansvar för både tillvägagångssätt och resultat. Det ska framhållas att uppdraget för serviceväktarna inte på motsvarande sätt är ett funktionsstyrt uppdrag. När det gäller serviceväktarna är detta uppdrag en mer detaljerad beställning som SL styr och CSG utför.

3.4.2 CSG:s strategi för uppdraget

Enligt avtalets kravspecifikation har CSG ett eget ansvar för val av strategi när det gäller att motverka skadegörelse och klotter i SL:s infrastruktur och anläggningar inom egendomsbevakningen. Strategin ska vara godkänd av SL. Detta ska ge CSG möjlighet

¹⁵ Förfrågningsunderlag, daterat 3 november 2011 (SL-2011-04508), s. 6.

¹⁶ CSG:s instruktion för informationsgruppen, daterad 21 augusti 2012.

att anpassa insatserna från tid till annan, beroende på hur CSG bedömer att tillgängliga väktarresurser ska användas.

En beskrivning av CSG:s strategi var inkluderad i CSG:s anbud. Strategin inkluderar en redogörelse för hur den dolda bevakningsmetoden¹⁷ utarbetades under det uppdrag som CSG hade för SL vid tidpunkten för upphandlingen. Av strategin framgår även att CSG under det då gällande avtalet bedrivit olika typer av metoder av synlig och dold bevakning. Synlig bevakning anges ske både genom fast och rörlig bevakning och med eller utan hund. Dold bevakning anges endast ske i form av fast bevakning av olika objekt. Av strategin framgår vidare att CSG avser arbeta med bland annat omvärldsanalyser, risk- och konsekvensanalyser, handlingsplaner och egenkontroll och uppföljning av den egna verksamheten. Egenkontroll och uppföljning ska bland annat ske genom anlitan av en av SL godkänd extern kontrollfunktion, i syfte att förstärka SL:s insyn i CSG:s arbete och CSG:s trovärdighet i leveransen. CSG avsåg även att fortsätta och utveckla de metoder och den strategi som CSG arbetade med under det då gällande avtalet och bland annat proaktivt arbeta med nästa generation av säkerhetsteknik samt vidta åtgärder för att öka det sociala engagemanget för att bland annat minska nyrekrytering av unga människor som begår skadegörelse.

Vi har ingen uppgift om eller hur CSG har utvecklat metoden eller strategin under avtalstiden. Vi har dock blivit informerade om att CSG, enligt SL:s mening, inte vidtagit tillräckliga åtgärder, såsom var avsett, för att öka det sociala engagemanget.

3.4.3 Synlig bevakning

Synlig bevakning kan utföras både genom fast och rörlig bevakning, på fasta eller rörliga objekt och med eller utan hund. Synlig bevakning genomförs både av service- och egendomsväktare. För serviceväktares del är det främst fråga om rondering av SL:s infrastruktur och kontroll av tillträdesskydd och nödutgångar. Synlig bevakning av egendomsväktare utförs typiskt sett genom patrullering av anläggningar och tåg.

Enligt den redogörelse som CSG lämnat till SL i anledning av vårens uppmärksamhet kring väktarmetoder utgörs merparten av bevakningen inom SL-uppdraget genom synlig bevakning.¹⁸

3.4.4 Dold bevakning

I sitt anbud i upphandlingsprocessen redogjorde CSG för sitt arbete med dold bevakning och att dold bevakning i kombination med synliga väktare har varit en effektiv metod som har minskat skadegörelsen i SL:s anläggningar. Den dolda bevakningen beskrevs ha utvecklats baserat på den erfarenhet som SL-uppdraget hade gett. Därvid nämndes bland annat att synlig bevakning i avskräckande syfte inte ensamt är en effektiv arbetsmetod mot klotter och skadegörelse. Följande är ett utdrag ur CSG:s anbud:

”Den samlade erfarenheten och kunskapen ledde till att CSG under kommande år utvecklade arbetsmetoder i syfte att eliminera den relativt enkla metod klottrarna använde för att undvika upptäckt.

¹⁷ Se vidare avsnitt 3.4.4 nedan.

¹⁸ CSG:s utredning, s. 6.

Lösningen för detta var bland annat en kombination av synliga och dolda resurser. Den synliga delen bestod av både fotpatruller samt bilburna patruller som kontrollerade skalskydd och ronderade de mest utsatta objekten tillhörande SL. Samtidigt fanns dolda bevakningsresurser utplacerade vid en del av dessa bevakningsobjekt. De hade till uppgift att från dolda positioner övervaka tåg, depåer, eller andra objekt i syfte att upptäcka klottrarna och därefter tillsammans med tillkallade kollegor ingripa mot gärningsmannen under det pågående brottet.”¹⁹

Dold bevakning inriktas mot objekt som är särskilt utsatta eller kan förväntas bli utsatta för skadegörelse och innebär således att väktare placerar sig på en viss plats varifrån väktaren får en god överblick över området eller objektet utan att synas. Platsen för bevakning väljs i samråd med gruppledare och informationsgruppen och baseras oftast på tidigare problematik i området. Såvitt framkommit är det både CSG:s och SL:s uppfattning att detta är den mest effektiva metoden för att motverka skadegörelse och att dold bevakning har gett ett tydligt resultat med minskad skadegörelse.

Som framgår av det ovanstående utgör dold bevakning en del av det avtalade uppdraget. Enligt SL tillåts dold bevakning av SL:s anläggningar från olika positioner både inom och i anslutning till SL:s anläggningar och infrastruktur. Exempel på dold bevakning som kan förekomma är:²⁰

- dold bevakning av uppställningsplatser,
- insidesbevakning av vagnar från tomma förarhytter, och
- bevakning av kända skadeplatser via trygghetskameror.

I Guwallius bok ”Grip till varje pris” beskrivs olika situationer som förekommit där olika former av dold bevakning ska ha använts, såsom att väktare ligger gömda i kringliggande terräng och i vita tält på vintern och därifrån spana mot tåg och depåer.²¹

Någon exakt avgränsning beträffande från vilka positioner dold bevakning får förekomma finns inte enligt SL. Det ska dock alltid ske med SL:s skyddsobjekt inom synhåll för att vara fråga om bevakning av SL:s infrastruktur och anläggningar. Enligt SL kan Trygghetscentralen alltid kontrollera var väktarna befinner sig genom både radiokontakt och genom positionering med GPS. Vidare gäller att all bevakning, inklusive dold bevakning, alltid ska utföras i korrekt uniform.²² Bevakning i civil klädsel får inte förekomma i något fall, enligt vad som närmare beskrivs nedan.²³ Detta utesluter dock inte, enligt SL, att väktare vid dold bevakning kan använda t.ex. sovsäck vid sin dolda position under bevakningsuppdraget.

Även om dold bevakning alltså förekommer och är sanktionerat av SL enligt vad som anges ovan, beskriver CSG i sin utredning att egendomsbevakningen till största del

¹⁹ Anbudet, Bilaga 6 – Leverantörens strategi för uppdraget, s. 7f.

²⁰ Trygghetsservice uppföljning av SL:s leverantör för väktartjänster, CSG, med anledning av påståenden i ”Grip till varje pris” daterat 8 juli 2014, s. 5f.

²¹ Se bland annat ”Grip till varje pris”, s. 103ff.

²² Anbudet, Bilaga 13 – Uniformering, s. 2.

²³ Se avsnitt 3.4.5 nedan.

utförs genom synlig bevakning och att dold bevakning förekommer endast i mindre omfattning och vid objekt som har en tydlig historisk problematik som inte går att lösa med synliga bevakningsresurser.²⁴ Under vissa arbetsskift förekommer ingen dold bevakning alls enligt CSG. Uppgifterna bekräftas inte av SL som å sin sida framhåller att användningen av dold bevakning förekommer i högre utsträckning av vad CSG uppger.

Beträffande tillämpningen av dold bevakning och situationen med klotter beskriver CSG läget på följande sätt i svar till SL med anledning av den utredning som begärts till följd av påståendena i Guwallius bok ”Grip till varje pris”:²⁵

Klotter är sällan ett impulsivt brott från gemene man, om så vore, hade antagligen de synliga bevakningsresurserna motverkat fler brott än de gör idag. I verkligheten handlar det istället om extremt målinriktade personer som har ett stort engagemang och en stark drivkraft att klottra och vandalisera. [...] Dessa personer har specialiserat sig på att måla utvändigt på SL:s tåg. De arbetar ”proffsigt” och metodiskt med stor kreativitet. De har extremt god kunskap om tunnelsystemen knutna till SL:s tågtrafik och har en god förmåga att få tag i nycklar och koder till anläggningarna. De uppträder ofta i tågrentrenörernas eller andra underleverantörers uniformer och varselkläder. För gemene man kan klottrarna många gånger misstas för behörig personal. De förbereder klotterattacker genom att bryta, såga eller skära upp luckor till luftschakt, dörrar till servicetunnlar och nödutgångar. [...] För dessa individer är en synlig ronderande väktare inte särskilt avskräckande utan någonting som de antagligen redan kalkylerat med i samband med planeringen av brottet.²⁶

3.4.5 Krav på uniformering

Av både kravspecifikationen i avtalet och CSG:s anbud framgår att tjänstgörande väktare är skyldiga att bära CSG:s väktaruniform som har godkänts av SL. Samtliga uniformsplagg som används måste även vara godkända av Länsstyrelsen. Personliga kläder eller märken får inte bäras synligt av tjänstgörande väktare.²⁷

3.5 **CSG:s internkontroll och SL:s revisionsrätt**

3.5.1 Krav på internkontroll inom CSG

CSG ska enligt avtalet ha etablerade rutiner för internkontroll. Rutinerna ska bland annat inkludera periodisk kontroll av att väktarna uppfyller ställda krav på klädsel och utrustning, att väktarna uppfyller den gällande arbetsinstruktionen samt att väktarna finns på den plats eller inom det område de ska tjänstgöra.

Kontroller ska genomföras både i samband med att personal påbörjar ett arbetspass (intern kontroll) och oanmält i fält (yttre kontroll). Den interna kontrollen ska omfatta bland annat kontroll av uniform, skor och tjänstelegitimation. Genomförd kontroll ska dokumenteras av CSG.²⁸

²⁴ CSG:s utredning, s. 6.

²⁵ För mer information, se avsnitt 7 nedan.

²⁶ CSG:s utredning, s. 5.

²⁷ Anbudet, Bilaga 13 – Uniformering, s. 2.

²⁸ Anbudet, Bilaga 9 – Internkontroll.

Yttre kontroll ska kunna ske utan förvarning under ett arbetspass och syftar till att säkerställa att personal befinner sig på rätt plats, har korrekt utrustning och bär korrekt uniform. Även yttre kontroll ska dokumenteras och presenteras för SL genom månatlig rapportering.²⁹ Av Materialet framstår det som att CSG utför yttre kontroller regelbundet.

Utöver självständig internkontroll är CSG enligt avtalet även skyldigt att minst två gånger per år låta utföra extern revision av verksamheten genom anlitan av en utomstående part.³⁰ Några sådana externa revisioner har inte utförts förrän i augusti 2014 efter SL:s anmodan då SL i anledning av de utredningar som pågår uppmärksammat denna brist.³¹ Enligt den rapport som vi tagit del av från den externa revisionen noterades inte några väsentliga brister vid kontrolltillfällena.

3.5.2 SL:s revisionsrätt

SL har enligt avtalet rätt att kontrollera att CSG uppfyller de krav som enligt avtalet gäller för väktaruppdraget. SL har rätt att anlita en extern part för genomförande av sådan kontroll av CSG.

Vid förekomst av systematiska brister i CSG:s åtagande – brister som enligt SL:s uppfattning kan anses vara återkommande – ska CSG på SL:s begäran redovisa en orsaksanalys och upprätta och genomföra ett åtgärdsprogram baserat på analysen.

I anledning av den uppmärksamhet som riktats mot CSG:s arbete under våren 2014 med påståenden om förekomst av otillåtna väktarmetoder har SL under juni månad 2014 utfört ett större antal yttre kontroller av CSG än vad som normalt sker månadsvis. Kontrollerna genomfördes med både egen personal och med anlitan av extern aktör. De yttre kontrollerna genomfördes på fältet mellan kl 9-21 för att bland annat kontrollera att väktare bär uniform och befann sig på rätt plats. SL har vidare genomfört intervjuer med vissa personer i CSG:s ledning och slumpmässigt utvalda väktare i anledning av de påstådda otillåtna arbetsmetoderna.³² Enligt SL framkom endast mindre avvikelser under kontrollerna, såsom utgången ID och att väktaren inte befann sig på rätt plats. Förekomst av otillåtna arbetsmetoder kunde inte bekräftas varken vid kontrollerna eller i intervjuerna.

Enligt SL har motsvarande kontroller utförts även dessförinnan under avtalets löptid. Yttre kontroller ska ha gjorts en antal gånger per månad med egen SL-personal och i vart fall en gång per år ska kontroll ha utförts av extern part anlita av SL. Enligt uppgift från SL har dock SL:s internrevision vid stickprovskontroll avseende februari månad 2014 konstaterat vissa brister i SL:s kontrollverksamhet den månaden, vilket

²⁹ CSG:s utredning, s. 14.

³⁰ Avtalets Bilaga 2 – Kravspecifikation, s. 10, med vidare hänvisning till Anbudet, Bilaga 9 – Internkontroll, s. 4.

³¹ Trygghetsservice uppföljning av SL:s leverantör av väktartjänster, CSG, med anledning av påståenden i ”Grip till varje pris” daterat 8 juli 2014, s 3.

³² Fyra personer inom CSG:s ledning intervjuades (VD, driftchef, yttre arbetsledare kopplad till SL-uppdraget och representant för informationsgruppen) samt intervjuer med tre slumpvist utvalda väktare inom egendomsuppdraget.

delvis ska ha varit orsakat av en resursbrist inom SL. Inte vid något tillfälle under avtalsperioden när SL utfört kontroll av CSG ska allvarligare brister ha påvisats.

SL har uppgett att man sett allvarligt på de olika påståendena om otillåtna väktarmetoder i den rapportering som förekommit. Man har dock aldrig kunnat konstatera några systematiska brister och har därför känt ett fortsatt förtroende för CSG:s väktarutförande, även om SL aldrig kan utesluta att enskilda brister på individnivå förekommer.

Utanför den egna kontrollverksamheten har SL nyligen uppmärksammats av CSG om att två enskilda incidenter förekommit under den förra avtalsperioden, dvs. före det nu gällande Uppdragsavtalet, där CSG-väktare ska ha agerat i strid med uniformskravet.³³ SL har uppgett att det i sammanhanget underströks för CSG som oacceptabelt, men föranledde inte någon vidare åtgärd från SL eftersom dessa incidenter hänförde sig till en avslutad avtalsperiod.

3.6 Ersättning

CSG:s ersättning under Uppdragsavtalet består av en fast årlig ersättning och en möjlighet till en incitamentsersättning – bonus. Vid tilläggsbeställningar utgår en fastställd timersättning för nedlagd tid.

SL har rätt att förändra den årliga uppdragsvolymen, varvid den fasta årliga ersättning ökas eller minskas beroende på om volymen ökas eller minskas.

Avtalet innehåller vitessanktionerade bestämmelser beträffande otillåten användning av SL:s logotyp och vid bemanningsbrister (dvs. när det saknas väktare i tjänst i den omfattning som avtalet kräver). Enligt SL har vite förekommit i anledning av konstaterade bemanningsbrister.

Beträffande bonus kan sådan utgå som incitamentsersättning till CSG för att främja ett aktivt arbete för förbättringar inom uppdraget och vidareutveckling av verksamheten på ett sätt som genererar ”mervärde”.³⁴

SL har beslutat om bonus till CSG vid sammanlagt tre tillfällen mellan april 2013 – maj 2014 (om sammanlagt 730 000 kronor) för arbete som anses ha genererat någon form av mervärde till SL.³⁵ Bonusbesluten har motiverats med att CSG levererat mervärde avseende bland annat:

- strategi och arbetsinstruktion, varvid hänvisades till ”bra ingripanden och grip som kunnat generera ersättningsanspråk”, och

³³ Se vidare avsnitt 4.2 nedan.

³⁴ Förfrågningsunderlag, daterat 3 november 2011 (SL-2011-04508), s. 11.

³⁵ Beslut, daterat 10 september 2013 (SL-2011-04508), beslut, daterat 26 november 2013 (SL-2011-04508) och beslut, daterat 26 maj 2014 (SL-2011.04508).

- engagemang och problemlösning, varvid hänvisades till den personalgrupp som arbetar inom egendomsuppdraget och deras ”driv samt förmåga att lösa operativa problem”.

Bonus utgick även för ett ”*påtagligt levererat mervärde*” avseende utredningar och större händelser, med hänvisning till det låga antal utredningar och klagomål på egendomsväktarnas arbete. Dock poängterades att CSG behövde bli bättre på att återkoppla och följa upp rapporter.

4. Uppgifter om otillåtna arbetsmetoder

4.1 Inledning

Som nämnts redan inledningsvis förekommer det uppgifter att CSG:s väktare skulle ha tillämpat otillåtna arbetsmetoder, bland annat inom ramen för sitt uppdrag för SL. Sådana uppgifter har förekommit i artiklar som publicerats i bland annat SvD och har närmare behandlats i Guwallius bok ”Grip till varje pris” där författaren presenterar sina uppgifter om förekomsten av otillåtna arbetsmetoder. Guwallius har även varit en av upphovsmännen bakom flertalet av de artiklar som har publicerats i nyhetsmedia.

De uppgifter som förekommit i media och i den aktuella boken uppges, enligt vad som anges däri, grunda sig på uppgifter i både offentliga och privata handlingar, samt intervjuer med bland andra klottrare och tidigare CSG anställda. Uppgifterna omfattar ett tidsspänn från 1996, dvs. innan CSG kom in i bilden, fram till och med våren 2014. Både i media och i den aktuella boken har det redogjorts för förhållanden och incidenter i utförande av väktartjänster som inte rör SL:s verksamhet. Uppgifter som tidsmässigt eller innehållsmässigt faller utanför avtalsförhållandet mellan CSG och SL behandlas inte inom ramen för denna granskning. Bland de uppgifter som rör SL:s verksamhet finns uppgifter som innebär eller antyder att CSG har:

- brustit i att iaktta uniformskravet vid utförande av sitt uppdrag,
- vidtagit åtgärder som är att jämföra med polisiärt spaningsarbete (civil spaning/kartläggning),
- vidtagit åtgärder som är att bedöma som s.k. brottsprovokation, och
- brustit i att arbeta förebyggande i sitt väktaruppdrag.

Den artikel i SvD som inledde artikelserien fokuserar på missförhållanden – däribland förekomsten av civilt arbete – som ska ha förekommit i samband med ett gatukonstkonvent ”Art of the Streets”.³⁶ Art of the Streets arrangeras av Riksteatern och det framgår inte av artikeln på vems uppdrag som CSG ska ha arbetat när man gjort ingripanden i anslutning till konventet, men det upplyses i sammanhanget om att CSG har bevakningsuppdrag för såväl Stockholms Stad som SL. I ”Grip till varje pris”

³⁶ http://www.svd.se/kultur/polisen-bluffade-om-gripna-klottrare_6616342.svd

antys dock att det skulle vara Stockholms stad som anlitat CSG i samband med Art of the Streets, dock att det samtidigt nämns att CSG upprättat en rapport om gripanden i anslutning till Art of the Streets inom ramen för SL-uppdraget.³⁷ SL har uppgett att det fanns ett fokus på konventet och att CSG:s informationsgrupp var där tillsammans med polisen för att uppdatera sig om läget. Konventet föranledde förstärkt bevakning av vissa SL-anläggningar. Det förekom enligt SL inte någon bevakning eller ingripanden på platsen för konventet, dvs. utanför SL:s bevakningsområde, på uppdrag av SL. Händelserna i anledning av Art of the Streets behandlas inte vidare specifikt i denna granskning.

I det följande behandlas uppgifterna om förekomsten av ovanstående arbetsmetoder som CSG påstås ha tillämpat inom ramen för sitt uppdrag för SL.

4.2 Brister i att iaktta uniformskravet

Uppgifter om att CSG:s väktare ska ha agerat i civila kläder har förekommit bland annat i en artikelserie i SvD under hösten 2011. I artiklarna refereras till uppgifter i polisrapporter och uppgifter som lämnats av tidigare anställda inom CSG. I en artikel återges uppgifter från en person som uppges vara en tidigare CSG-anställd som berättat att man arbetade nästan uteslutande civilt och att det tidigt som anställd förklarades vara lämpligt att bära en tröja över uniformen som sedan skulle tas av strax före ett ingripande för att ge sken av att arbetet skett uniformerat.³⁸ Enligt artikeln uppges vidare i polisrapporter att gripanden gjorts av ”civila väktare”. I samma artikel påstås en tidigare CSG-anställd ha uppgivit att CSG även använt civila hyrbilar för att inte bli igenkända.

I samband med att ”Grip till varje pris” gavs ut under våren 2014, publicerades på nyhetssidan ”Nyheter24” nya berättelser från personer som uppges vara tidigare CSG-väktare i vilka det påstås att man arbetat i civila kläder inom SL-uppdraget och att SL ska ha känt till detta.³⁹ Enligt ett uttalande från en person som uppges vara tidigare CSG-anställd ska denne under 2011 ha sammanträffat med en SL-representant på stan när den före detta CSG-väktaren var i tjänst i civila kläder. Den tidigare CSG-väktaren uppges beskriva det som uppenbart att SL-representanten förstod att han var i tjänst. SL-representanten har inget minne från något sådant sammanträffande och har framhållit att det i detta avseende är problematiskt med anonyma uppgiftslämnare. Den tidigare CSG-väktaren ska även ha uppgett att väktarna ofta arbetade civilklädda. De bar uniform när de kom till och åkte från kontoret, men bytte sedan om i bilarna. I boken uppges ytterligare en person som tidigare ska ha varit en CSG-väktare ha sagt att det förekom instruktioner och utbildning om arbete i civila kläder.⁴⁰ I en artikel i SvD i

³⁷ ”Grip till varje pris”, s. 150.

³⁸ http://www.svd.se/kultur/vaktare-vittnar-om-lagovertrader_6632010.svd

³⁹ <http://nyheter24.se/nyheter/inrikes/771671-vaktaren-vi-tavlade-mot-graffitimalarna>

⁴⁰ ”Grip till varje pris”, s. 160.

juni 2014 ska det senaste gripandet som enligt polisrapport kan konstateras ha genomförts av civilklädda väktare ha skett i juni 2012.⁴¹

Enligt "Grip till varje pris" har CSG ett antal gånger ansökt hos Länsstyrelsen om dispens för bevakning i civil klädsel, men alltid fått avslag.⁴² I sammanhanget ska Rikspolisstyrelsen ha avstyrkt att CSG skulle beviljas dispens från uniformerad bevakning.

SL har uppgett att man idag känner till två fall där väktare ska ha agerat i civila kläder inom ramen för SL-uppdraget. Dessa tillfällen ska ha inträffat under en tidigare avtalsperiod under SL:s förra avtal med CSG. SL har vidare uppgett att det därutöver ska ha förekommit att CSG-väktare har gjort ingripanden på sin fritid i civila kläder vilket SL inte råder över.⁴³ SL har uppgett att det vid ett sådant tillfälle har upplysts av CSG att den lediga väktaren fick lön för sitt ingripande, vilket kan ge sken av att väktaren handlat inom tjänsten. SL ska då ha gjort klart att något sådant inte får förekomma. Utredningen har i augusti 2014 tagit del av ett CSG-internt personalmeddelande där CSG förtydligar att anställda som eventuellt gör ett ingripande på sin fritid ska kontakta polisen och sedan SL:s Trygghetstelefon samt CSG:s arbetsledning vid nästa arbetspass. I meddelandet sägs att detta lämnas i anledning av påståenden som förekommer i "Grip till varje pris". Vi har även tagit del av ett förslag på rutinbeskrivning från CSG som var tänkt att skickas ut till de anställda, men som SL inte godkände. Enligt det förkastade förslaget skulle polis tillkallas via SL:s Trygghetscentral och den lediga väktaren skulle uppmanas att skriva en gripanderapport vid nästa tjänstgöringstillfälle.

4.3 Civil spaning/kartläggning

Uppgifter om att CSG:s väktare ska ha ägnat sig åt spaning och kartläggning av klottrare har förekommit både i artikelserien i SvD under 2011 och nyligen under våren 2014. I en artikel i SvD i juni 2014 beskrivs bland annat ett gripande som skedde i maj 2013.⁴⁴ Enligt artikeln föregicks gripandet av att en väktare följt efter en person på Södermalm i Stockholm tills personen stannade och målade. Väktaren ska sedan ha följt efter ytterligare en stund för att slutligen gripa personen tillsammans med en kollega. Enligt artikeln ska väktaren i polisförhör uppgett att han visste att personen bodde i området. Den gripna personen ska ha uppgett för polisen att väktaren, trots att denne var okänd för personen, kände till dennes namn, relation och var vederbörande bodde.⁴⁵

⁴¹ http://www.svd.se/kultur/datainspektionen-ska-utreda-registrering-av-graffitimalare_3657596.svd

⁴² "Grip till varje pris", s. 78 ff.

⁴³ Sådant ingripande uppges ske genom ett s.k. "envarsgröpande", en rätt enligt lag som samtliga personer har som bevitnar ett brott varpå fängelse kan följa. Det noteras i sammanhanget att väktare alltid stöder sina ingripanden på principen om rätten att göra "envarsgröpanden".

⁴⁴ http://www.svd.se/kultur/datainspektionen-ska-utreda-registrering-av-graffitimalare_3657596.svd.

⁴⁵ I CSG:s utredning (s. 28) bemöter CSG den aktuella situationen och menar på att ingenting otillåtet gjorts. Att väktaren visste att gärningsmannen bodde i området förklaras med att väktaren vid ett par tidigare tillfällen av slump sett gärningsmannen gå in i ett hus i området.

I samma artikel i SvD i juni 2014 återges en beskrivning av en person som under 2013 upptäckte att två civilklädda män ”satt” utanför bostaden.⁴⁶ När personen sedan upptäckte samma män i en bil i stadens centrum ska han ha filmat och konfronterat dem. Enligt artikeln ska den ena mannen ha identifierats som CSG-väktare. Det är dock oklart om de två ovannämnda situationerna kan kopplas till SL-uppdraget.

Ytterligare uppgifter har förekommit om att CSG kartlagt och följt efter personer. I en artikel på nyhetssidan Nyheter24 uppges en person, som uppges vara en tidigare väktare på CSG, berätta att de kunde sitta i bilar utanför kända klottrares hem i veckor och att man gjorde omfattande kartläggningar av klottrare och deras närmsta omgivning.⁴⁷ Det förekom även att de spanade utanför graffitibutiker och på t.ex. Medborgarplatsen i Stockholm. Enligt vad som framkommer i artikeln ledde inte alltid ett efterföljande till ett gripande. Det hände att efterföljanden gjordes utan att personen ifråga i slutändan gjorde någonting.

I vissa av de artiklar som hänvisats till ovan förekommer även uppgifter om att väktare i samband med ingripanden har visiterat gripna genom att söka efter identitetshandlingar och anteckna olika typer av personuppgifter. Det förekommer därvid uppgifter om att CSG skulle föra ett otillåtet personregister för att kartlägga kända eller misstänkta klottrare. Förekomsten av ett otillåtet personregister är för närvarande föremål för granskning av Datainspektionen och behandlas inte vidare i denna genomgång, mer än vad som framgår av avsnitt 6 nedan.

Vad gäller s.k. efterföljanden av personer som kan förmodas komma att klottra så anser SL att detta är tillåtet så länge det sker inom SL:s anläggningar som en del av den rondering och patrullering som ska ske. Några efterföljanden av personer som inte har utfört någon skadegörelse får däremot inte ske utanför SL:s anläggningar enligt SL. SL har därvid även uppgett att en CSG-väktare inte samtidigt under ett arbetspass kan agera inom olika uppdrag som CSG har. Det innebär att väktaren inte kan patrullera SL:s anläggningar för att sedan bedriva bevakning utanför SL:s anläggningar med hänvisning till ett annat uppdrag, t.ex. för Stockholms stad. En väktare ska under hela sitt tjänstgöringspass för SL uteslutande vara dedikerad för SL-uppdraget.

4.4 Brottsprovokation

I vart fall en av de artiklar vars innehåll redogjorts för ovan innehåller uppgifter om att brottsprovokation på olika sätt ska ha förekommit. I en av artiklarna från 2011 har en tidigare väktare uppgivit att det internt inom CSG ska ha förts topplistor över hur många klottrare som varje väktare gripit. Enligt vad som framkommer i artikeln ska detta enligt den tidigare väktaren ha lett till att väktare ställt fram pennor och sprejburkar i tunnelbanans anläggningar och väntat på att någon skulle använda dem.⁴⁸

⁴⁶ Av ”Grip till varje pris” framgår att personen ifråga är en känd klottrare och har, enligt boken, även tidigare bevakats av CSG, ”Grip till varje pris”, s. 90ff.

⁴⁷ <http://nyheter24.se/nyheter/inrikes/771671-vaktaren-vi-tavlade-mot-graffitimalarna>.

⁴⁸ http://www.svd.se/kultur/vaktare-vittnar-om-lagovertrader_6632010.svd.

I ”Grip till varje pris” tas även ett ytterligare fall av brottsprovokation upp.⁴⁹ Uppgifterna i boken kommer från en tidigare anställd på CSG som i sin tur sägs ha hört andra berätta om situationen ifråga. Situationen ska ha inneburit att en grupp väktare, inklusive arbetsledaren och gruppledaren, som var ute på ett ”civilt” spaningsuppdrag råkade springa in i en grupp klottrare. Väktarna ska då ha uppgett att de också var målare och hörde sig för om personerna tänkte klottra. De ska då ha uttryckt tvekan då det verkade riskfyllt. Väktarna ska dock ha övertygat dem och lovat att hålla utkik efter väktare, varefter personerna började måla. Situationen ska ha slutat med att de ”civila väktarna”, medan de gav sken av att hålla utkik efter väktare, ringde sina kollegor för ett ingripande.

SL känner inte till att någon brottsprovokation skulle ha förekommit. Enligt uppgift kan det dock ha förekommit att väktare hittat påsar eller väskor med sprayburkar och liknande och låtit dem ligga kvar i avvaktan på att någon ska hämta dem och därmed ge sig till känna.

4.5 Att inte arbeta förebyggande

CSG:s uppdrag är enligt Uppdragsavtalets inledningsbestämmelse att förhindra skadegörelse, inklusive klotter.⁵⁰ Genom att arbeta med dold bevakning kritiserar CSG för att inte arbeta brottsförebyggande och därmed att skadegörelse uppkommer i större omfattning än vad det skulle behöva vara om man istället hade arbetat synligt i större utsträckning. Enligt en artikel fanns det en strategi hos CSG att låta klottrare måla klart för att därefter gripas.⁵¹ Det har i sammanhanget förekommit uppgifter om att CSG drar vinning av så stora skador som möjligt och att det är därför man avvaktar med att ingripa till dess gärningsmän har målat klart.⁵² Det framkommer dock inte på vilket sätt detta skulle gynna CSG.

I boken ”Grip till varje pris” uppger en person att CSG möjliggjort skadegörelse genom att inte arbeta förebyggande.⁵³ Uppgiftslämnaren i boken berättar om ett tillfälle när denne och några kompisar lagt en sten i dörröppningen till en nödutgång i en tunnelbanedepå för att kunna återkomma senare på natten för att måla i depån. Gruppen kom dock inte tillbaka förrän två kvällar senare. Dörren var då fortfarande uppställd. När de målat klart greps de av väktare. En av väktarna ska ha uppgett för polisen att CSG redan dagen före observerat att någon ställt upp dörren till nödutgången och att man därför misstänkte att något skulle hända i depån under natten. En av de gripna personerna uttalar i boken att detta är ett exempel på att CSG inte arbetar förebyggande. Överhuvudtaget förekommer kritiken om att CSG inte arbetar förebyggande ofta i kombination med beskrivningar av dold bevakning. I ”Grip till varje pris” uppger en person som tidigare ska ha varit väktare inom CSG att man är ute efter att gripa, inte att

⁴⁹ ”Grip till varje pris”, s. 161f.

⁵⁰ Uppdragsavtalet, avsnitt 1.5.

⁵¹ http://www.svd.se/kultur/vaktare-vittnar-om-lagovertradelser_6632010.svd.

⁵² http://www.svd.se/kultur/vaktare-vittnar-om-lagovertradelser_6632010.svd.

⁵³ ”Grip till varje pris”, s. 114ff.

arbetsförebyggande.⁵⁴ I boken har dock också framkommit uppgifter från personer som tidigare ska ha varit väktare att även säkerhetsaspekter ska ha haft betydelse när gripanden skett först i efterhand med tanken att situationen då kan förväntas vara lugnare och att gripande då kan ske på en mindre riskfylld plats än t.ex. ett spårområde.

Enligt SL ska säkerhetsaspekter av detta slag alltid beaktas i riskfyllda situationer då det är av största betydelse att människor inte utsätts för fara i onödan. Även om detta alltid gäller så är det enligt uppgift från SL inte det enda förekommande skälet för att ingripanden i vissa fall sker först efter att viss skadegörelse påbörjats. Mellan SL och CSG är det också uttalat att ingripande ska avvaktas för att man ska uppnå och säkerställa tillräcklig bevisning som håller för lagföring. Det har uppgetts vara ett tydligt mål för verksamheten att uppnå fällande domar. Det har i sammanhanget sagts att det är fällande domar som ger ett reellt resultat och i sig motverkar fortsatt skadegörelse. Enligt SL kan det därför bli fråga om olika bedömningar i olika situationer. Om någon t.ex. gör sin ”tag” utan att i övrigt måla bör ingripande ske direkt utan att avvakta om ytterligare skadegörelse kommer att ske. I övrigt behöver det inte alltid vara så att en målning ska bli helt klar. Det som tycks vara avgörande är att målningen når så långt att tillräckliga kännetecken finns för att kunna knyta målningen till individen/individerna. Med sådana tydliga kännetecken kan då möjligen även andra målningar kopplas till samma gärningsman. Vid bedömningen om ingripande ska avvaktas av bevisskäl synes alltså just möjligheten att kunna binda en gärningsman till målningen vara avgörande.

4.6 SL:s uppfattning

SL:s uppfattning har delvis redogjorts för ovan när det funnits ett direkt samband med de uppgifter som förekommit. I övrigt kan SL:s uppfattning sammanfattas enligt följande. Beträffande den rapportering som förekom 2011 har SL uppgett att det ansågs vara allvarliga uppgifter och att CSG ombads att utreda dem. Bland annat granskades då polisrapporter om gripanden. Även om uppgifterna var allvarliga uppfattades de samtidigt vara av tveksam karaktär och lite grann som ett drev från en person med en personlig agenda. Att personer som uppges vara tidigare väktare hos CSG uttalar sig i ”Grip till varje pris” uppfattas dock som bekymmersamt av SL. Även om SL känner till att det i vart fall vid två tillfällen ska ha förekommit brister i uniformeringen, så har SL inte någon gång kunnat konstatera någon systematik utifrån de kontroller som gjorts, de svar som lämnats från CSG och vad man i övrigt känner till. SL anser sig ha agerat på ett adekvat sätt med anledning av de uppgifter som förekommit genom att begära svar från CSG, genom sin egen kontrollverksamhet och att man även sökt och avvaktat svar från de myndighetsgranskningar som pågått och alltjämt pågår. SL har tagit upp brister med CSG när sådana uppmärksammats men framhåller att det naturligtvis inte kan uteslutas att felaktigheter förekommer.

Avtalet är till sin karaktär, och i förhållande till egendomsväktarna, ett funktionsavtal. Detta medför enligt SL utrymme för CSG att göra egna bedömningar i högre utsträckning än om avtalet innehållit en större detaljreglering. För att det ska fungera

⁵⁴ ”Grip till varje pris”, s 160.

måste det bygga på ett förtroende mellan parterna och att man ska kunna utgå från ett korrekt agerande. SL har inte funnit belägg för att i grunden ifrågasätta förtroendet för CSG:s väktarverksamhet som sådan.

5. Länsstyrelsens utredning 2011-2014

5.1 Inledande anmärkningar

Som nämnts pågår för närvarande ett tillsynsärende hos Länsstyrelsen mot CSG. Varken vi eller SL har tagit del av Länsstyrelsens utredning i sin helhet. Vi har därför inte kännedom om brister som Länsstyrelsen har identifierat under de år som ärendet pågått. Vi har endast tagit del av en sekretesskyddad ("maskad") version av Länsstyrelsens föreläggande riktat till CSG den 5 juni 2014 som SL har tillhandahållit. Vi har efterfrågat allt material från Länsstyrelsen men har inte fått del av materialet vid denna rapportens färdigställande. SL har bett CSG om fullständiga versioner av allt material som ingår i Länsstyrelsens utredning, avseende såväl tidigare hantering 2012 och nuvarande hantering 2014. Sådant material har inte tillhandahållits av CSG.⁵⁵

5.2 Länsstyrelsens utredning före 2014

Efter artikelserien i SvD under hösten 2011 inledde Länsstyrelsen den 10 november 2011 ett tillsynsärende mot CSG. Under perioden 14 juni 2011 – 29 februari 2012 mottog Länsstyrelsen totalt 27 anmälningar mot CSG, varav 20 av anmälningarna rörde civilklädda väktare.⁵⁶ Många av anmälarna var dock anonyma och lämnade inte heller några kontaktuppgifter. Majoriteten av anmälningarna gick därför inte att komplettera med uppgifter eller att utvärdera fullständigt. I endast tre av anmälningarna var det möjligt att påvisa förhållanden som stödde omständigheterna.

Enligt Länsstyrelsens föreläggande av den 5 juni 2014 framgår att Länsstyrelsen genomförde en inspektion i CSG:s lokaler den 13 mars 2012, varefter Länsstyrelsen riktade anmärkningar mot CSG i anledning av noterade brister. CSG förelades sedermera den 19 juni 2012 att vidta åtgärder för att rätta bristerna som framkom under inspektionen i mars samt inkomma med yttrande. I ett yttrande den 3 september 2012 beskrev CSG vilka åtgärder som vidtagits för att komma till rätta med de brister som föranlett anmärkningar från Länsstyrelsen. Det kan även noteras att CSG vidtog en relativt omfattande omorganisering under sommaren 2012 då en stor del av ledningspersonalen byttes ut. Enligt uppgift från SL har detta dock inte omedelbart kopplats ihop med resultatet från Länsstyrelsens granskning.

5.3 Länsstyrelsens fortsatta utredning 2014

I anledning av den förnyade uppmärksamheten kring CSG under våren 2014, i enlighet med vad som beskrivits ovan, riktade Länsstyrelsen på nytt den 5 juni 2014 ett

⁵⁵ Se dock avsnitt 7 nedan för ett kortfattat referat av CSG:s egen utredning.

⁵⁶ CSG:s utredning, s. 26.

föreläggande till CSG varigenom CSG, enligt vad som framgår av de avsnitt som inte har sekretesskyddats, har uppmanats att:

1. Vidta åtgärder för att säkerställa att bolaget endast erbjuder bevakningstjänster inom de verksamhetslag som bolaget har auktorisation för.
2. Vidta åtgärder för att säkerställa att bevakningspersonal använder godkänd uniform vid bevakningsuppdraget samt ingående beskriva dessa åtgärder.

Utöver ovanstående åtgärder förelades CSG att vidta åtgärder inom verksamhet som inte är relaterad till SL innebärande att väktare som utför butikskontroll ska ha den utbildning som krävs.

CSG förelades att inkomma med yttrande avseende ovanstående punkter senast 17 juli 2014. Länsstyrelsens utredning är vid denna rapportens offentliggörande ännu pågående och förväntas avslutas under hösten 2014. Vid kontakt med Länsstyrelsen den 11 september 2014 lämnades dock inte några besked från Länsstyrelsen om ärendets status.

6. Datainspektionens utredningar

6.1 Datainspektionens utredning före 2014

I slutet av 2011 mottog Datainspektionen uppgifter om att CSG i strid med personuppgiftslagen registrerade uppgifter om personer som gripits i samband med skadegörelse, och närstående till dessa. Mot bakgrund av uppgifterna inledde Datainspektionen en utredning. Den 29 maj 2012 avslutades ärendet utan anmärkningar och utan att något olagligt register kunde påvisas. Datainspektionen påtalade dock vikten av att ha rutiner på plats som säkerställer och motverkar att personuppgifter hamnar i orätta händer.⁵⁷

6.2 Datainspektionens utredning 2014

På motsvarande sätt som Länsstyrelsen har Datainspektionen, i anledning av de uppgifter som framkommit under våren 2014 i bland annat Guwallius bok ”Grip till varje pris”, den 10 juni 2014 på nytt inlett ett utredningsärende mot CSG.⁵⁸ Den 27 juni 2014 yttrade sig CSG till Datainspektionen om hur man ställer sig till de nya uppgifterna om ett olovligt spaningsregister.⁵⁹ CSG redogör därvid för sina rutiner och uppger att det inte förekommer något olagligt personregister. Datainspektionen har vid denna rapportens färdigställande inte fattat något beslut i ärendet.

⁵⁷ Kommentaren hänförde sig till en film från 2005 som publicerats på Youtube. Filmen visar hur personal från CSG griper klottrare.

⁵⁸ Datainspektionens begäran om yttrande, daterat 10 juni 2014, Dnr: 1448-2014.

⁵⁹ CSG:s yttrande, daterat 17 juni 2014.

7. CSG:s utredning

7.1 Bakgrund

Med anledning av uppgifterna i ”Grip till varje pris” begärde Trafikförvaltningen/SL att CSG skulle utreda de förekommande uppgifterna om otillåtna arbetsmetoder inom bolaget.⁶⁰ CSG:s utredning slutfördes i augusti 2014, (”CSG:s utredning”).

I CSG:s utredning bemöter CSG ett antal av de situationer som tas upp i Guwallius bok. I de fall vi har berört samma situationer under avsnitt 4 ovan, redogörs för CSG:s uppfattning om situationen i samband därmed. Vi har tagit del av CSG:s utredning, men har inte haft någon direktkontakt med företrädare för CSG. Nedanstående redogörelse är ett kort sammandrag av för vår utredning relevanta delar av CSG:s utredning och utgör inte en fullständig sammanfattning.

7.2 Brister i att iaktta uniformskravet

I sin utredning tillbakavisar CSG att bolagets väktare inte uppfyller uniformskravet. CSG lyfter fram att bolagets policys och instruktioner är tydliga med att all bevakning inom egendomsuppdraget ska utföras i korrekt och godkänd uniform. Detta kontrolleras kontinuerligt av CSG, både genom föranmälda och icke föranmälda kontroller vid bevakningsanläggningarna. CSG framhåller att ingen väktare har påträffats med civila kläder under en sådan kontroll.

Enligt CSG finns det tillfällen där väktare har blivit förföljda av klottrare och/eller andra. Av arbetsmiljöskäl tillåts därför väktarna ta rast utan tydlig uniformering, vilket kan resultera i att väktare i samband med rast tar av sig uniformsjacka eller tröja. De filmer och kort som cirkulerar på väktare i civila kläder påstås endast inkludera lediga väktare eller väktare på väg till och från jobbet och utgör, enligt CSG, exempel på där väktarna blivit förföljda.

Beträffande påståendena att bolaget använder sig av ”civila bilar” i sitt spaningsuppdrag bekräftar CSG att bolaget använder sig av civila bilar, dock inte i den omfattning som anges i ”Grip till varje pris”. CSG uppger att det inte finns något som hindrar att man använder sig av civila bilar, men enligt CSG beror det främst på brist i tillgången på bilar i bolagets av Länsstyrelsen auktoriserade färg (grön), vilket gör det både svårt och dyrt att få tag i bilar i ”rätt” färg.

7.3 Civil spaning/kartläggning

I CSG:s utredning tillbakavisar CSG att bolagets väktare utför civil spaning inom SL-uppdraget och CSG bekräftar att SL:s instruktion är att väktare inte på eget bevåg ska ingripa mot personer som vandaliserar eller klottrar på objekt som inte tillhör SL. CSG noterar dock att det inte finns något juridiskt hinder för den enskilde väktaren att på

⁶⁰ Tryggservice uppföljning av SL:s leverantör av väktartjänster, CSG, med anledning av påståenden i ”Grip till varje pris”, daterad 8 juli 2014.

egen hand agera genom att ingripa om han/hon påträffar någon som klottrar på annan än SL:s egendom. Om en person påträffas utföra skadegörelse på annan än SL:s egendom kan det resultera i att väktarna noterar i vilken riktning gärningsmannen är på väg och inleder bevakning av SL-anknutna objekt i gärningsmannens förmodade färdväg. Vi noterar att det kan övervägas om uppdraget kan utföras på ett avtalsenligt sätt om tjänstgörande väktare på eget bevåg gör ingripanden utanför SL:s anläggningar och därmed under tjänstgöringstid som är ”allokerad” för SL:s uppdrag överger det bevakningsområde som uppdraget omfattar.

CSG uppger också i utredningen att man känner till att lediga väktare ibland på sin fritid ingriper mot pågående skadegörelse, antingen genom att på egen hand ingripa eller genom att följa efter gärningsmannen och invänta tillkallad förstärkning. Dessa personer uppges omnämnas i polisrapporter som vittnen. Då vittnet (den lediga väktaren) anger att han/hon i sin yrkesutövning arbetar som väktare kan det enligt CSG förekomma polisrapporter där ledig personal benämns som ”civila väktare”.

CSG ska inom ramen för sin utredning ha begärt ut samtliga polisrapporter från november 2011. Enligt CSG förekommer begreppet ”civila väktare” endast i en rapport. Begreppet användes dock inte i själva gripanderapporten eller polisanmälan utan dök upp i underlaget först två månader senare, och fördes då in av en person som inte var närvarande vid gripandet.

Ett annat problem som CSG uppmärksammar är att ett antal egendomsväktare även arbetar som butikskontrollanter. Butikskontrollanter äger lagligen utföra sitt arbete i civila kläder. Det har hänt att klottrare stött på väktare i tjänst som butikskontrollant och konfronterat väktaren.

CSG bekräftar vidare att visitationer av gripna förekommer. Syftet med visitationer uppges vara att skydda alla inblandade från farliga föremål. Både vapen och andra föremål som bedöms utgöra en risk tas i beslag i väntan på polis. Även bevisföremål tas om hand. Enligt CSG överlämnas samtliga beslagtagna föremål till polis i samband med överlämnande av den gripne.

I CSG:s utredning redogörs även för vilken typ av kartläggning som informationsgruppen utför. Enligt CSG inhämtar, analyserar och sammanställer informationsgruppen dels information om olika evenemang och händelser som kan påverka SL, dels information om hur skadegörelseproblematiken har utvecklats och ser ut i olika områden. Uppgifterna inhämtas från ett antal olika källor, såsom från de egna väktarna och sociala medier. Informationen uppges underlätta bevakningsplaneringen och gör bevakningarna mer pricksäkra. Enligt CSG förekommer alltså inte någon individbaserad kartläggning inom SL-uppdraget.

7.4 Brottsprovokation

I CSG:s utredning behandlas inte uppgifter om brottsprovokation.

7.5 Att inte arbeta förebyggande

I CSG:s utredning bemöts de påståenden som rör att man inte arbetar förebyggande utan avvaktar gripande av en gärningsman med följd att gärningsmannen hinner orsaka skada/större skada än om ingripande skett på en gång.

CSG vidgår att det finns tillfällen då man avvaktar med ett ingripande trots att skadegörelse påbörjats eller misstänks ska påbörjas. Detta är även sanktionerat av SL.⁶¹ Att ingripande avvaktas uppges bero på att väktarna på plats strävar efter att utföra ingripande på en plats och under förhållanden som medför att riskerna för olyckor och våld minimeras så mycket som möjligt. ”I t.ex. en spårmiljö strävar man i regel alltid efter att varken ingripa eller på annat sätt skrämja eller stressa personer. [...] Ingripande sker därför först i ett sådant skede då gärningsmannen befinner sig utanför ett farligt område såsom t.ex. ett spårområde”.⁶²

Del 2 – Bedömning och slutsatser

8. Analys

8.1 Förekomsten av otillåtna arbetsmetoder

8.1.1 Introduktion

Under våren har det förekommit ett flertal uppgifter och utsagor om att CSG skulle tillämpa otillåtna eller annars tveksamma väktarmetoder inom uppdraget för SL. Som nämns inledningsvis är det inte utredningens syfte att utreda CSG och förekomma de utredningar som redan bedrivs av Länsstyrelsen respektive Datainspektionen. Utredningen syftar istället till att granska SL:s roll och ansvar i relationen till CSG som beställare och avtalspart. Vid en bedömning av SL:s förvaltning i förhållande till CSG finns det dock enligt vår mening anledning att till viss del kommentera sådana påstådda otillåtna eller annars tveksamma väktarmetoder eftersom dessa utgör signaler som ställer krav på uppdragsförvaltningen och ligger till grund för denna utrednings initiativ.

När det gäller uppgifter om arbete i civil klädsel och spaningsarbete, uppfattar utredningen att detta ofta verkar ingå som element i en och samma situation. Med det menas att påståenden om arbete i civil klädsel (i strid mot uniformskravet) uppfattas ingå som ett led i det som beskrivs som spaningsarbete som, därmed, i sin tur typiskt sett påstås ske i huvudsak i civila kläder. När det gäller kritiken om att inte arbeta förebyggande så framstår det som att detta i sin tur anses förekomma som ett led i ett spaningsarbete inom ramen för den dolda bevakningen, då spaning beskrivs ha skett under pågående brott i syfte att ingripa först efter brottets utförande. De olika kritiserade momenten kan på visst sätt därmed sägas hänga ihop.

⁶¹ Se avsnitt 4.5 ovan.

⁶² CSG:s utredning, s. 10.

SL har i stort uppgett att man inte kunnat konstatera några systematiska brister i CSG:s sätt att utföra sitt uppdrag. Rutinmässiga kontroller av CSG har förekommit under hela avtalsperioden, dock med vissa brister som konstaterats av SL:s internrevision vid stickprovskontroll av februari månad 2014. Med anledning av den uppmärksamhet som förekommit senast under våren 2014 har SL låtit genomföra ett antal extra kontroller av CSG utan att kunna påvisa några nämnvärda brister. Möten med CSG-personal har inte heller kunnat bekräfta påståendena om otillåtna arbetsmetoder, mer än vad som redogjorts för ovan. SL uppger dock att man tar uppgifterna på allvar och betraktar det som allvarligt om det skulle visa sig förekomma sådana metoder som påstås. Det är bland annat därför som SL har initierat denna utredning.

Från CSG:s sida har vi inte något annat underlag än vad som framkommit i CSG:s utredning som upprättats på begäran av SL.

Det är uppenbart att de som bäst kan känna till de förhållanden som faktiskt råder är de nuvarande och tidigare verksamma väktarna. De uppgifter som ligger till grund för påståenden om otillåtna arbetsmetoder i nyhetsmedia och "Grip till varje pris" kommer från personer som uppges vara klottrare respektive tidigare väktare hos CSG. Andrahandsuppgifter som dessa måste beaktas med stor försiktighet och kan inte, ställda mot uppgifter från CSG respektive SL, ensamt ligga till grund för något konstaterande om otillåtna metoder inom ramen för denna utredning. Någon vederhäftig bedömning i någon riktning låter sig därför knappast göras baserat på Materialet och har heller inte varit avsikten med utredningen. Sådana uppgifter behöver vidare utredas i direktkontakt med CSG, dess väktare och, om möjligt, personer som varit föremål för ingripanden och som anmält CSG till Länsstyrelsen. Vidare utredningar pågår som sagt nu av Länsstyrelsen och därtill Datainspektionen. Resultaten av myndighetsgranskningarna får beaktas och hanteras när sådana finns.

Såvitt ankommer på denna utredning kan det dock konstateras att ett flertal av de uppgifter som framkommit i media och annan rapportering framstår vara underbyggda på ett sätt som gör att de inte utan vidare kan eller bör avfärdas inom ramen för en genomgång av SL:s förvaltning av Uppdragsavtalet. Som nämnts finner utredningen därför skäl att i det följande kommentera de behandlade uppgifterna om otillåtna arbetsmetoder för att redogöra för våra iakttagelser, vilket även belyser perspektiv som vi anser inte har framkommit någon annanstans och som även kan vara av intresse för frågan om hur SL utfört sitt förvaltningsansvar avseende CSG:s uppdrag.

8.1.2 Brister i iakttagande av kravet att väktare ska vara uniformerade

Att på något sätt agera i väktaruppdraget utan korrekt uniform skulle inte endast vara ett agerande i strid med Uppdragsavtalet utan även vara i strid med gällande regelverk för väktare. SL har tydligt framhållit att man skulle se mycket allvarligt på brister i detta avseende och att det inte råder någon tvekan hos någon part om vad som gäller. Arbete i bristande uniformering eller utan uniformsklädsel är således inte sanktionerat under Uppdragsavtalet eller på annat sätt sanktionerat från SL. I enlighet med vad SL uppgett att man känner till får det anses klart att avvikelser från uniformskravet har förekommit i vart fall vid två tillfällen under den tidigare gällande avtalsperioden som föregick det nuvarande Uppdragsavtalet, men att SL inte har kunnat konstatera några systematiska brister i CSG:s utförande. Vi känner inte till de närmare omständigheterna kring dessa

tillfällen. Huruvida det förekommit ytterligare tillfällen eller utvecklats någon systematik kan inte fastställas eller ens bedömas inom ramen för denna utredning och kan givetvis inte uteslutas.

Kopplat till uppgifter om arbete i civil klädsel är förekomsten av gripanden på fritiden som görs av CSG-personal. Detta verkar vara något som förekommer emellanåt bland lediga väktare, enligt vad som framkommer bland annat i CSG:s utredning. Vi har upplysts om att sådana ingripanden vid i vart fall ett tillfälle har föranlett att lön har utbetalats från CSG till den lediga väktaren. Vi har även tagit del av ett personalmeddelande angående gripande på fritiden som CSG upprättat i augusti 2014 i anledning av uppgifter i ”Grip till varje pris”. Personalmeddelandet förtydligar för CSG:s väktare bland annat att eventuella ingripanden på fritiden ska hanteras via polisen. Meddelandet föregicks emellertid av ett utkast som på ett olyckligt sätt mer framstod som en arbetsbeskrivning där den lediga väktaren som gripit någon på sin fritid skulle uppmanas att skriva en gripanderapport vid nästa tjänstgöringstillfälle. Detta utkast skickades dock aldrig till personalen efter synpunkter från SL.

Huruvida det finns någon utvecklad systematik vad gäller gripanden på fritiden kan utredningen inte uttala något om. Så kallade envarsgripanden är en laglig rätt som gäller alla och därmed givetvis även för personer anställda hos CSG och på deras fritid.⁶³ Men risken är naturligtvis att allmänheten och framförallt de personer som utsätts för ett gripande, vilket är en åtgärd som inkräktar på en persons integritet, kan få *uppfattningen* att CSG:s personal ibland tjänstgör i uniform och ibland utan. Oavsett hur det förhåller sig med sådana uppfattningar är det under alla omständigheter olyckligt om det skulle vara så att en utvecklad systematik inom väktarkollegiet, som i sig inte behöver innefatta olagliga ageranden, föranleder att det råder någon som helst tvekan om vem som är tjänstgörande väktare och vem som inte är det.

Även om det inte har funnits eller finns någon avsikt inom CSG att särskilt uppmuntra ingripanden på fritiden (vilka sker utan uniform eftersom personen inte tjänstgör) framstår det, mot bakgrund av vad som redogjorts för ovan, inte som omöjligt att en sådan uppfattning kan ha fått fäste i verksamheten, bland annat mot bakgrund av att, som nämnts, CSG vid ett tillfälle ska ha betalat ut lön för gripande som skett på fritiden och att CSG ansett att det finns ett behov att genom personalmeddelande instruera personalen om de rutiner som ska gälla vid ingripanden på fritiden av lediga väktare.

Även så, får det trots allt i sammanhanget anses vara bra, då det verkar finnas ett behov, att CSG nu gör ett förtydligande till sin personal att de vid ingripande på fritiden först och främst ska stå i kontakt med polisen, vilket enligt vår uppfattning tillför en behövlig distans mellan CSG och ledig personal.

8.1.3 Spanings-/kartläggningsarbete

De uppgifter som förekommer om att aktiv spaning ska ha bedrivits utanför SL:s anläggningar är oklara ifråga om under vems mandat/uppdrag sådan aktivitet ska ha

⁶³ Som nämns ovan (fotnot 44) i utredningen är envarsgripande det lagstöd som används även för väktarverksamhet.

förekommit. CSG har även andra uppdragsgivare, vilket innebär att CSG utför väktartjänster av olika slag utanför SL:s område. SL har konstaterat att bevakning av personer utanför SL:s anläggningar inte är tillåtet, men att efterföljande av personer kan förekomma för gripande i anslutning till konstaterad skadegörelse mot SL:s egendom. Efterföljanden utanför SL:s anläggningar utan att skadegörelse förekommit inom SL:s anläggningar är således inte sanktionerat under Uppdragsavtalet eller annars av SL. Några sådana incidenter har inte noterats av SL.

På basis av tillgänglig information kan utredningen inte dra några slutsatser om detta förekommit inom ramen för CSG:s uppdrag för SL och därmed om det finns några brister i detta avseende.

8.1.4 Brottsprovokation

När det gäller de påståenden om brottsprovokation som utredningen tagit del av anser utredningen att uppgifterna är så begränsade att det inte är möjligt att uttala någonting. Det står dock klart och råder enligt SL ingen tvekan om att ett sådant handlande skulle stå i direkt strid med Uppdragsavtalets intentioner.

8.1.5 Brister i förebyggande arbete

Den samlade kritiken angående brister i att arbeta förebyggande innebär i huvudsak att CSG inte förhindrar brott i stunden genom att avstyra pågående eller icke påbörjad skadegörelse utan istället avvaktar fullbordade eller relativt långt framskridna gärningar.

I Uppdragsavtalet används varierande uttryck för att beskriva dess syfte och målsättningar. I avtalets inledande bestämmelser anges att syftet med uppdraget är att förhindra skadegörelse. I kravspecifikationen beskrivs målen bland annat vara att minimera skadegörelse och att CSG ges ett eget ansvar för val av strategi för att motverka skadegörelse.⁶⁴ CSG:s väktarinstruktion anger att huvuduppgiften innebär att bekämpa och verka för att få ned skadegörelse på SL:s anläggningar, främst tåg och stationer inom ansvarsområdet och ”inhämta information och dokumentera skadegörelse som kan bidra till mer effektivt förebyggande arbete mot skadegörelse och öka kännedomen om klotterverksamhet”.⁶⁵ Inom ramen för Uppdragsavtalet finns även en uttryckt ambition att arbeta förebyggande genom exempelvis informationsspridning till barn och ungdomar.

SL har uppgett att det finns en uttalad strategi mellan SL och CSG att avvakta med ingripanden för att säkerställa tillräcklig bevisning för att uppnå fällande domar. Även om det inte har varit avsikten, och möjligen finns det inte någon närmare eftertanke kring variationen av valda uttryck i Uppdragsavtalet beträffande dess syfte och mål, så framstår Uppdragsavtalets lydelse till viss del vara motsägelsefull i detta avseende och sett i ljuset av den entydiga strategi som parterna har etablerat. SL har framhållit att det

⁶⁴ Bilaga 2 (Kravspecifikation) punkt 2 och punkt 2.2.

⁶⁵ CSG:s instruktion för Egendomsväktare, daterad 7 juni 2012 Instruktionen är en uppdatering av den instruktion som ingick som en del av CSG:s anbud i upphandlingen. Instruktionen utgör del av Uppdragsavtalet.

är ett brottsförebyggande arbete att åstadkomma fällande domar då detta motverkar fortsatt brottslighet och har en preventiv effekt i förhållande till andra. SL menar att detta därmed leder till en minskad brottslighet i ett vidare och längre perspektiv, även om detta inte verkar brottsförebyggande eller brottsavvärande för stunden. Det anses ligga i linje med att minimera och motverka skadegörelse. Som redogjorts för ovan har bonusutbetalning också gjorts bland annat med motiveringen att CSG gjort bra ingripande som lett till fällande domar.⁶⁶

Förutom att säkerhetsaspekten kring ingripanden i riskfyllda miljöer kan föranleda gripande efter genomförd skadegörelse är det alltså säkrad bevisning som i dagsläget är styrande för när ingripande ska ske. Synsättet lämnar visst utrymme för kritiker som menar att brottsförebyggande arbete är att förhindra enskilda individer från att begå brott när de är i riskzonen för ett brottsligt beteende eller rent av är på väg att begå ett brott. Minskad brottslighet på grund av fällande domar kan då snarare sägas vara en följd av ett operativt arbete som även har en avskräckande effekt.

Det kan framstå som logiskt och motiverat i enlighet med uppdragets målsättningar, som bl.a. rymmer att minimera och motverka skadegörelse, att arbeta för att säkerställa tillräcklig bevisning som kan leda till fällande domar om detta leder till en större effekt för att minska skadegörelsen än vad som kan uppnås genom att avbryta och avvisa personer och detta inte leder till annat än att de klottrar på en annan plats istället. Gränsen för när ingripanden bör ske inom egendomsuppdraget är inte enkel att utpeka mot bakgrund av den övergripande långsiktiga målsättningen som SL och CSG delar att som helhet minska skadegörelsen med det kortsiktiga målet (eller medlet) att åstadkomma fällande domar. Men när brottet i de enskilda fallen inte avstyrs utan istället får utföras kan det ifrågasättas om det ligger i linje med avtalets lydelse att förhindra, motverka och förebygga skadegörelse. Det eftersträlvade målet med strategin – att minska skadegörelsen på sikt – kan dock sägas rymmas inom de grundläggande intentionerna med egendomsbevakningen, inte minst eftersom det av CSG tillämpade tillvägagångssättet är sanktionerat även i dialog med SL under avtalsförvaltningen. Mot bakgrund av att en viss motsägelse finns mellan avtalet och tillämpad strategi, och i ljuset av den kritik som förekommit, förtjänar detta förhållande att övervägas inom SL för att så långt möjligt uppnå tydlighet och vägledning om vad som förväntas i förhållande till uppdragets målsättningar och vilka principer som ska vara styrande för verksamheten.

8.2 SL:s roll och förvaltning i förhållande till CSG

8.2.1 Uppdragsavtalets innebörd

Det följer av Uppdragsavtalet att SL har en rätt att genomföra kontroller av CSG och att CSG har en skyldighet att utföra både egna kontroller och kontroller utförda av anlitade utomstående kontrollanter. Om det konstateras systematiska brister i utförandet, antingen det handlar om lagbrott eller andra brister, kan SL bland annat kräva att CSG

⁶⁶ Se avsnitt 3.6 ovan. Vi har dock ingen information om det i samband med sådana gripanden har förekommit att man medvetet avvaktat med ingripande för att åstadkomma ett bra bevisläge.

utreder förhållandena och, ifråga om otillåtna väktarmetoder, även neka enskilda väktare att tjänstgöra i SL-uppdraget.

Uppdragsavtalet reglerar inte i detalj hur väktartjänsterna ska utföras utan ger CSG en relativ frihet att utforma sin strategi för utförande av väktaruppdraget för att det ska vara ändamålsenligt. Uppdragsavtalet har utformats som ett s.k. funktionsavtal som innebär att CSG genom sin expertis på området ska tillhandahålla en tjänst som är ändamålsenlig och uppnår målsättningarna med uppdraget. Detta är en vanlig förekommande avtalsutformning när beställningen avser kompetens och resurser som beställaren inte har själv och som ligger utanför beställarens egen kärnverksamhet. Enligt vad som framkommit ovan innebär detta givetvis inte att väktartjänsterna ska kunna utföras med vilka metoder som helst. Att väktartjänsterna ska utföras enligt gällande lag och regler samt inom ramen för företagets auktorisation för väktartjänster är en given utgångspunkt, liksom att väktartjänsterna ska utformas inom Uppdragsavtalets ramar.

Det förefaller rimligt att ett avtal om den typ av tjänster som nu avses inte uppräknar varje arbetsmetod eller arbetsåtgärd som är sanktionerad, utan istället anger grundkriterier och grundläggande krav. Det nu aktuella avtalet inkluderar vissa grundläggande ramar för uppdragets utförande som bland annat innebär att uppdraget ska utföras uniformerat och i syfte att förhindra, motverka och förebygga skadegörelse och stölder inom SL:s anläggningar och infrastruktur.⁶⁷ Det står samtidigt klart att Uppdragsavtalet har ett komplicerat upplägg med ett kortfattat avtalsdokument och en avtalsstruktur som innebär att både förfrågningsunderlaget och CSG:s anbud utgör del av Uppdragsavtalet. Sammantaget leder detta till ett svåröverskådligt och något otydligt avtal som kan vara svårt att tillämpa och därmed riskerar att falla i glömska eller helt eller delvis överges av parterna till förmån för en egen utvecklad praxis som det ibland blir oklart vem som styr och ansvarar för. Uppdragsavtalet har därmed inte den handlingsdirigerande eller vägledande effekt som ett avtal idealt bör ha.

Med tanke på att väktarverksamhet är en verksamhet som ibland tenderar att vara en måltavla för kritik och som dessutom är ”känslig”, bland annat därför att den kan medföra gripanden som även om de sker på goda grunder medför ett ingrepp i individens integritet, är det sannolikt så att Uppdragsavtalet i vissa avseenden hade tjänat på att tydligare precisera vad som ska gälla för utförande av väktartjänster, främst avseende dold bevakning och ingripande i samband med dold bevakning. Det finns dock inget som hindrar parterna från att närmare precisera detta under avtalstiden, vilket delvis har gjorts genom avstämningar angående arbetssätt för dold bevakning.⁶⁸ Det kan då rekommenderas att tydligt dokumentera förutsättningarna i en arbetsbeskrivning som enligt överenskommen procedur kan uppdateras och förändras över tid baserat på förändrade behov och förutsättningar. I slutändan handlar det om att ha tillräcklig kontroll över den väktarverksamhet som har beställts och att då förvissa sig om att CSG säkerställer ett lagligt och i övrigt korrekt utförande, vilket ska följas upp genom egna och externa kontroller enligt vad som gäller i avtalet.

⁶⁷ Se avsnitt 8.1.5 angående innebörden av avtalets syfte och målsättning.

⁶⁸ Se avsnitt 3.4.4 ovan.

8.2.2 SL:s avtalsförvaltning i förhållande till CSG

8.2.2.1 *Inledning*

Inledningsvis noteras att en ansvarig person inom den organisation hos SL som ansvarar för förvaltningen av Uppdragsavtalet – Trygghetservice – i Uppdragsavtalets inledningsskede hade en relation med en tidigare CSG-anställd. En närstående relation till en CSG-anställd finns alltjämt idag. Trygghetservice leds av SL:s trygghetsansvarige, medan den dagliga förvaltningen av Uppdragsavtalet sköts av avtalsförvaltare inom Trygghetservice. När en person i ansvarsställning för ett affärsavtal har personliga och privata relationer till anställda hos motparten i affärsförhållandet bör detta typiskt sett föranleda särskilda överväganden internt rörande risken för intressekonflikter. Det ska därvid framhållas att vi, baserat på den begränsade information som vi tagit del av inom ramen för utredningen, inte har gjort några iakttagelser med innebörd att vare sig de personliga relationer som funnits eller finns har resulterat i något felaktigt agerande i sig. Det går dock inte att komma ifrån att sådana band i praktiken kan medföra högre krav på den interna styrningen och kontrollen för att upprätthålla förtroendet för organisationen både internt och bland motparter och utomstående. Blotta misstanken eller ett ifrågasättande av objektiviteten och affärsmässigheten kan vara skadligt i sig. Det finns därför anledning att inom SL – i denna och andra affärsrelationer – överväga hur man ska förhålla sig till denna typ av situationer och om det finns anledning att se över intern styrning och kontroll. Åtgärder som kan övervägas är t.ex. att analysera om arbetsmetoder för affärsbeslut och inflytande över avtalsförvaltning i förhållande till en leverantör ska följa viss process/struktur där det alltid är en person som saknar personlig koppling till leverantören som har beslutanderätt (och då inte heller någon som är underställd den som har en personlig relation till leverantören). Det kan vidare övervägas om det ska finnas särskilda rapporteringsrutiner och styrmekanismer.

8.2.2.2 *Avtalsförvaltningen i förhållandet till CSG – kontroll och uppföljning*

Det kan konstateras att det är CSG som väktarbolag som bär det primära ansvaret för att väktartjänster utförs enligt lag och myndighetsföreskrifter samt inom ramarna för det uppdrag som CSG har enligt gällande avtal med SL. SL bär dock ett ansvar som beställare att följa upp och kontrollera förekomsten av missförhållanden hos sin tjänsteleverantör CSG.

Uppdragsavtalet innehåller reglering om kontroll och revision av CSG:s verksamhet. CSG ska för egen del utföra interna (inre och yttre) kontroller och minst två gånger per år utföra externa kontroller av verksamheten genom anlitan av utomstående och oberoende aktör. Avtalets reglering om rätt för SL att göra kontroller av CSG innebär att SL självständigt kan avgöra när kontroller ska ske utan att behöva ange något skäl. Det finns inte någon begränsning i antalet kontroller som SL kan göra under en viss period eller avtalstiden i sin helhet. Kontroller kan initieras på basis av information från den egna organisationen eller från utomstående eller utan särskild information som en rutinkontroll. SL har rutinemässigt utfört sådana kontroller av CSG under avtalsperioden med vissa av SL:s internrevision noterade brister vid stickprovskontroll avseende februari månad 2014.

Uppgifterna om otillåtna väktarmetoder har förekommit i huvudsak 2011/2012 och under våren 2014. Även om den typ av uppgifter som förekommit inte okritiskt kan accepteras bör allvarliga anklagelser som presenteras med någon underbyggnad typiskt sett betraktas som en risk för någon slags problematik och därför föranleda åtgärder enligt den kontrollrätt som följer av Uppdragsavtalet, såvida uppgifterna inte uppenbart kan avfärdas som ogrundade. De uppgifter som förekommit under den gångna våren 2014 innebär upprepad och ytterligare uppmärksamhet kring CSG och förefaller vara av likartad karaktär som i rapporteringen under 2011/2012.

Även om sådana uppgifter inte bedöms föranleda särskilda verksamhetskontroller bör det ändå, i ett andra led, övervägas om det på ett högre plan finns anledning att kontrollera om gällande rutiner och metoder för avtalsförvaltningen är tillräckliga, inklusive om CSG:s kontrollfunktioner är tillräckliga, för att i vart fall framåtriktat kunna påvisa att ett korrekt väktarutförande enligt lag och avtalade krav är, så långt möjligt, säkerställt av SL i sin roll som beställare. Med vetskap om att robusta kontroll- och uppföljningsmekanismer finns på plats är det alltid lättare att hantera en uppkommen problematik, både internt och externt.

SL har utfört rutinkontroller av CSG enligt vad som beskrivits ovan. I anledning av att uppgifter om otillåtna väktarmetoder på nytt uppmärksammandes under våren 2014 utökade SL sina kontroller under juni månad 2014 då ett större antal kontroller än vanligt genomfördes och den årliga granskningen genom extern aktör tidigarelades. Genom att initiera kontroller tillvaratog SL sin rätt enligt avtalet och uppfyllde sitt förvaltningsansvar inom uppdragsförhållandet med CSG.

I anledning av de uppgifter om påstådda arbetsmetoder som förekom i media 2011/2012 har SL uppgett att CSG då ombads att kontrollera de olika påståendena och att SL, för egen del, utförde sina regelbundna kontroller. Det kan ifrågasättas om inte utökade kontroller borde ha genomförts även efter rapporteringen 2011/2012, liksom nu skedde i juni 2014.

Det har framkommit att CSG inte har utfört de externa egenkontroller som CSG enligt avtalet ska utföra minst två gånger om året. Vi känner inte till några avtalsmässiga förändringar i detta avseende och får anta att detta därför innebär att CSG har brustit i uppfyllelse av sina avtalsåtaganden. Detta har under åren som gått inte föranlett några åtgärder från SL:s sida, men har efter att uppmärksamhet åter riktats mot verksamheten påtalats för CSG under sommaren 2014 och föranlett att CSG under augusti 2014 har gjort en sådan kontroll.⁶⁹ Att detta inte dessförinnan har uppmärksamats sedan Uppdragsavtalet trädde ikraft får anses anmärkningsvärt mot bakgrund av den uppmärksamhet som rådde redan 2011 och därefter. Till viss del har det förklarats med hänvisning till den svåröverskådliga avtalsstrukturen som gjort att det fallit bort.⁷⁰ Det kan inte betraktas som annat än en brist i SL:s förvaltning och uppföljning av uppdraget i förhållande till CSG. Det föranleder en viss kritik mot SL:s förvaltning, särskilt mot bakgrund av den historia med uppgifter om otillåtna arbetsmetoder – riktiga eller

⁶⁹ Se avsnitt 3.5.1 ovan.

⁷⁰ I detta avseende, se våra kommentarer rörande Uppdragsavtalet under avsnitt 8.2.1 ovan, särskilt stycke 4 och 5.

oriktiga – som präglat egendomsbevakningen. Även om sådana kontroller inte skulle påvisa några missförhållanden innebär kontrollerna att parterna gör vad de ska för att betona betydelsen av ett i alla avseenden korrekt utförande. Att externa kontroller genomförs på uppdrag av CSG borde vidare kunna bidra till ett förstärkt medvetande inom hela organisationen om frågornas betydelse. Det kan inte uteslutas att den uppmärksamhet som riktats mot verksamheten under 2014 och som föranlett kontroller och revisioner på ett sätt som inte tidigare förekommit just medfört en sådan ökad medvetenhet inom organisationen och även avspeglas i resultatet av de kontroller och revisioner som nu genomförts.

9. Sammanfattande konklusioner

I det följande lämnas en sammanfattning av de huvudsakliga observationer och slutsatser som utredningen har kommit fram till och som beskrivits i det föregående. Det som sammanfattningsvis redogörs för nedan är inte en genomgång av rapportens alla olika delar utan syftar till att underlätta en genomgång av rapporten i sin helhet. Vissa iakttagelser och viktig information som lett fram till slutsatser om SL:s förvaltning redogörs inte för nedan. För en fullständig bild av utredningens innebörd och resultat och en sammanhängande förståelse förutsätts därför att läsaren tillgodogör sig hela rapporten.

1. Förekomsten av otillåtna arbetsmetoder – några observationer

Utredningens syfte har varit att granska SL:s förvaltarroll. Någon vederhäftig bedömning av förekomsten av otillåtna väktarmetoder kan inte, och har inte heller varit avsedd att göras, baserat på den information som utredningen inhämtat. De uppgifter som ligger till grund för påståenden om otillåtna arbetsmetoder i nyhetsmedia och ”Grip till varje pris” kommer från personer som uppges vara klottrare respektive tidigare väktare hos CSG. Andrahandsuppgifter som dessa måste beaktas med stor försiktighet och kan inte, ställda mot uppgifter från CSG respektive SL, ensamt ligga till grund för något konstaterande om otillåtna metoder inom ramen för denna utredning. För detta krävs vidare utredning, vilket för närvarande pågår av Länsstyrelsen respektive Datainspektionen.

Såvitt ankommer på denna utredning kan det dock konstateras att ett flertal av de uppgifter som framkommit i media och annan rapportering framstår vara underbyggda på ett sätt som gör att de inte utan vidare kan eller bör avfärdas inom ramen för en genomgång av SL:s förvaltning av Uppdragsavtalet. Vid en bedömning av SL:s förvaltning i förhållande till CSG finns det därför enligt vår mening anledning att kommentera sådana påstådda otillåtna eller annars tveksamma väktarmetoder utifrån våra iakttagelser eftersom dessa utgör signaler som ställer krav på uppdragsförvaltningen och ligger till grund för denna utrednings initiativ.

- *Angående uppgifter om brister i att iaktta uniformskravet*

SL har nyligen upplysts av CSG att avvikelser från uniformskravet har förekommit vid två tillfällen under föregående avtalsperiod, dvs. under det tidigare avtalet med CSG. Vi

känner inte till de närmare omständigheterna kring dessa tillfällen. SL har inte kunnat konstaterat några systematiska brister i CSG:s utförande.

Att på något sätt agera i väktaruppdraget utan korrekt uniform skulle vara i strid med Uppdragsavtalet med SL och har inte på annat sätt sanktionerats av SL. Det skulle även vara i strid med gällande regelverk för väktare.

Utredningen noterar i övrigt att det emellanåt tycks förekomma gripanden på fritiden av ledig CSG-personal. Även om det inte har funnits eller finns någon avsikt inom CSG att särskilt uppmuntra ingripanden på fritiden framstår det, mot bakgrund av vad som redogjorts för ovan,⁷¹ inte som omöjligt att en sådan uppfattning kan ha fått fäste i verksamheten. Detta behöver inte i sig innefatta olagliga ageranden, men riskerar att ge *uppfattningen* att CSG:s personal ibland tjänstgör i uniform och ibland utan.

- *Angående uppgifter om spanings-/kartlägningsarbete*

SL har inte noterat några incidenter där CSG:s väktare har agerat utanför bevakningsområdet och utfört någon form av spanings-/kartlägningsarbete mot personer med misstänkt koppling till klotter/skadegörelse. Utredningen uppfattar en oklarhet ifråga om förekommande uppgifter om spanings-/kartlägningsarbete avser situationer inom ramen för CSG:s uppdrag för SL eller för någon annan uppdragsgivare. Att göra efterföljanden av personer utanför SL:s anläggningar utan att skadegörelse förekommit mot SL:s egendom skulle vara i strid med Uppdragsavtalet och är inte sanktionerats av SL.

- *Angående uppgifter att brottsprovokation förekommit*

Uppgifterna om förekomst av brottsprovokation är enligt utredningen så begränsade att det inte är möjligt att uttala någonting. Förekomst av brottsprovokation i CSG:s arbete skulle enligt SL stå i direkt strid med Uppdragsavtalets intentioner och är inte sanktionerats av SL.

- *Kritiken mot bristande brottsförebyggande arbete*

SL och CSG har en uttalad strategi att avvakta med ingripanden för att säkerställa tillräcklig bevisning för att uppnå fällande domar. Det kan därför konstateras att den strategi som CSG tillämpar att avvakta med gripande är sanktionerad av SL.

Även om det inte har varit avsikten, och möjligen finns det inte någon närmare eftertanke kring variationen av valda uttryck i Uppdragsavtalet beträffande dess syfte och mål, så framstår Uppdragsavtalets lydelse till viss del vara motsägelsefull i detta avseende och sett i ljuset av den entydiga strategi som parterna har etablerat. Det kan ifrågasättas om arbetsstrategin är i linje med avtalets lydelse att förhindra, motverka och förebygga skadegörelse. Det eftersträvade målet med strategin – att minska skadegörelsen på sikt – kan dock sägas rymmas inom de grundläggande intentionerna med egendomsbevakningen.

⁷¹ Se avsnitt 8.1.2.

Mot bakgrund av att en viss motsägelse finns mellan Uppdragsavtalet och tillämpad strategi, och i ljuset av den kritik som förekommit, förtjänar detta förhållande att övervägas inom SL för att så långt möjligt uppnå tydlighet och vägledning om vad som förväntas i förhållande till uppdragets målsättningar och vilka principer som ska vara styrande för verksamheten.

2. SL:s förvaltningsansvar – slutsatser

Uppdragsavtalet har utformats som ett s.k. funktionsavtal som innebär att CSG genom sin expertis på området ska tillhandahålla en tjänst som är ändamålsenlig och uppnår målsättningarna med uppdraget. Avtalsstrukturen innebär att både förfrågningsunderlaget och CSG:s anbud ingår i avtalet. Sammantaget leder detta till ett svåröverskådligt och något otydligt avtal som kan vara svårt att tillämpa och erhålla vägledning från.

Beträffande förvaltningsorganisationen bör SL överväga behovet av särskilda rutiner för intern styrning och kontroll inom SL i denna och andra affärsrelationer där det finns personliga och privata kopplingar till anställda hos motparten i affärsförhållandet.

Angående väktarverksamheten kan konstateras att det är CSG som väktarbolag som bär det primära ansvaret för att väktartjänster utförs enligt lag och myndighetsföreskrifter samt inom ramarna för det uppdrag som CSG har enligt gällande avtal med SL. SL bär dock ett ansvar som beställare och avtalspart att följa upp och kontrollera förekomsten av missförhållanden hos sin tjänsteleverantör CSG.

SL har regelbundet under avtalstiden utfört rutinkontroller av CSG men upplyst om att SL:s internrevision konstaterat vissa brister i kontrollverksamheten i samband med stickprovskontroll avseende februari månad 2014.

Utökade kontroller genomfördes i juni 2014 i anledning av den uppmärksamhet som riktades mot CSG:s verksamhet under våren genom boken ”Grip till varje pris” och rapportering i media. Det kan ifrågasättas om inte utökade kontroller borde ha genomförts även efter rapporteringen 2011/2012, liksom nu skedde 2014.

CSG har inte utfört de externa egenkontroller som CSG enligt Uppdragsavtalet ska utföra minst två gånger om året. Detta har inte föranlett några åtgärder från SL:s sida, men har efter att uppmärksamhet nu åter riktats mot verksamheten påtalats för CSG under sommaren 2014 och föranlett att CSG under augusti 2014 har gjort en sådan kontroll. Att SL under flera år underlåtit att kräva rättelse från CSG i detta avseende kan inte betraktas som annat än en brist som föranleder viss kritik mot SL avseende förvaltningen och uppföljningen av uppdraget i förhållande till CSG, särskilt mot bakgrund av den historia med uppgifter om otillåtna arbetsmetoder – riktiga eller oriktiga – som präglat egendomsbevakningen.
